

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 16Co/118/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8814204618
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 02. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Anna Kovaľová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8814204618.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Anny Kovaľovej a z členov senátu JUDr. Branislava Brezu a JUDr. Martina Filákovského v právnej veci žalobcu: Prvá stavebná sporiteľňa, a.s., Bajkalská 30, 829 48 Bratislava, IČO: 31 335 004 proti žalovaným: 1. P. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom U. XXX, XXX XX U., 2. Z. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom U. XXX, XXX XX U., o zaplatenie 3138,11 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou, č. k. 4C 108/2014-37 zo dňa 4.12.2014, takto jednohlasne

rozhodol:

P o t v r d u j e rozsudok s výnimkou výroku, ktorým boli žalovaní v 1. a 2. rade zaviazaní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 2 636,89 eur s 5 % ročným úrokom z omeškania od 8.1.2014 do zaplatenia.

Žalobca nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania a žalovaným sa ich náhrada nepriznáva.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej len „súd prvého stupňa“) zaviazal žalovaných v 1. a 2. rade spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 2636,89 eur s 5 %-ným ročným úrokom z omeškania od 08.01.2014 do zaplatenia, a to všetko im povolil uhradiť v 50-eurových mesačných splátkach splatných vždy každého 30-teho dňa toho ktorého mesiaca k rukám navrhovateľa, začínajúc dňom 01.01.2015, pod následkami straty výhody splátok. V prevyšujúcej časti súd žalobu žalobcu zamietol. Vyslovil, že žalovaní v 1. a 2. rade sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť žalobcovi trovy konania vo výške 127,92 eur, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca a žalovaní v 1. a 2. rade uzavreli dňa 13.11.2012 zmluvu o mimoriadnom medziúvere č. XXXXXXXXXXXX a stavebnom - spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXX. V zmysle zmluvy žalobca ako veriteľ poskytol dlžníkom mimoriadny medziúver na základe uzatvorenej zmluvy o stavebnom sporení. Predmetom zmluvy bolo poskytnutie medziúveru vo výške 3000 eur. Žalovaní v 1. a 2. rade však svoj záväzok riadne a včas neplnili, a s jeho plnením sa dostali do omeškania. Keďže nastali podmienky predpokladané v zmluve tým, že dlžník podstatne porušil zmluvu, žalobca listom zo dňa 11.12.2013 od zmluvy odstúpil a zároveň žiadal o okamžité vrátenie celého zostatku úveru.

Aj napriek tomu, že ide o úverovú zmluvu, ktorá sa riadi režimom Obchodného zákonníka, v danom prípade sa jedná o spotrebiteľskú zmluvu v zmysle § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože ju uzatváral žalobca ako dodávateľ a odporcovia ako spotrebiteľia, pričom obsah zmluvy bol daný žalobcom bez možnosti odporcov privodiť akúkoľvek zmenu, preto je potrebné predmetný právny vzťah posúdiť podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka, úprava ktorých je v Občianskom zákonníku pre spotrebiteľa výhodnejšia.

Podľa Občianskeho zákonníka sa zmluva zrušuje s účinkami od začiatku (ex tunc, § 48 ods. 2) a tým zanikajú práva a povinnosti zo zmluvy. Momentom odstúpenia od zmluvy vznikajú práva a povinnosti z porušenia práva (bezodôvodné obohatenie, náhrada škody). Účastníci zrušenej zmluvy si majú navzájom vrátiť už vykonané plnenia (§ 457 Občianskeho zákonníka).

Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré na rozdiel od ustanovení Občianskeho zákonníka zaväzujú spotrebiteľa nad rámec povinností vzniknutých podľa Občianskeho zákonníka, evidentne zhoršujú jeho postavenie. Akékoľvek rozšírenie záväzkov spotrebiteľa vrátane platenia úrokov napriek ich zrušeniu popri vzájomnej reštitučnej povinnosti po zániku zmluvy s účinkami ex tunc postavenie spotrebiteľa zhoršuje. Dôsledky odstúpenia od zmluvy podľa zmlúv dohodnutých medzi účastníkmi konania sú nevýhodnejšie dôsledky odstúpenia podľa úpravy v Občianskom zákonníku.

Žalovaní ako spotrebiteľia môžu právom očakávať, že zmluvné podmienky koncipované v rámci štandardnej typovej zmluvy ich nezaväzujú pokiaľ sú vo svojich dôsledkoch nevýhodnejšie oproti právnej úprave podľa Občianskeho zákonníka (princíp právnej istoty, dôvery v objektívne občianske právo). Ide o akúsi jednostrannú kogentnosť ustanovení Občianskeho zákonníka v záujme vyššej ochrany pri štandardných typových zmluvách (Kristián Csach, Štandardné zmluvy, Vydavateľstvi Aleš Čeněk, 2009, str. 178).

Dualistický systém záväzkového práva na Slovensku je určitá anomália medzi právnymi poriadkami (dve kúpne zmluvy, dvojaká úprava premlčania, dvojaká úprava odstúpenia od zmluvy a pod.) Aplikčná prax síce ukazuje, že aj takýto stav môže dlhodobo fungovať (od 01.01.1992), avšak niet rozumného dôvodu na skonštatovanie, že na vadnosť právneho úkonu vrátane odstúpenia v spotrebiteľsko-právnej, a teda typickej občianskoprávnej veci má dopadať právna úprava regulujúca vzťahy v zásade medzi podnikateľmi, ak Občiansky zákonník ako kódex občianskeho súkromného práva takúto úpravu má a je pre nepodnikateľov výhodnejšia (porov. tiež Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5MCdo20/09).

Nebol dôvod považovať obchodnoprávnu úpravu za výhodnejšiu ani z pohľadu možnosti splácania úveru pri zachovaní zmluvy, keďže úprava zmluvnej klauzuly o odstúpení predpokladala zároveň zosplatnenie úveru.

V danej veci mal súd za preukázané, že žalovaným bol poskytnutý úver v sume 2900 eur. Odstúpenie od zmluvy bolo účinné dátumom vrátenia listu, v ktorom bolo uvedené odstúpenie od zmluvy t.j. dňa 07.01.2014. Títo do odstúpenia od zmluvy uhradili sumu 263,11 eur. Vyššie uvedené sumy sú zrejmé z písomného vyjadrenia žalobcu, ako aj výpisu z úverového účtu. Žalobca poskytol žalovaným finančné prostriedky vo výške 2900 eur, pričom žalovaní mu uhradili k predmetnej úverovej zmluve sumu spolu 263,11 eur. Keďže pri zrušení zmluvy si účastníci majú vrátiť len navzájom poskytnuté plnenie, žalovaní majú žalobcovi vrátiť rozdiel týchto súm, t.j. sumu 2636,89 Eur (2900-263,11), preto súd zaviazal žalovaných na úhradu tejto sumy a v prevyšujúcej časti žalobu ako nedôvodnú zamietol.

Žalovaní sa s plnením svojho peňažného záväzku dňom nasledujúcim po dni, kedy sa vrátila neprevzatá zásielka, dostali do omeškania, preto ich súd zaviazal zaplatiť aj úrok z omeškania v súlade s príslušným ustanovením Občianskeho zákonníka v spojení s nariadením vlády a ako to požadoval žalobca to vo výške 5 % ročne dňom nasledujúcim po vrátení neprevzatej zásielky t.j. dňom 08.01.2014.

Vzhľadom na značnú sumu, ktorá je predmetom tohto konania, súd povolil žalovaným uspokojiť nárok žalobcu v splátkach poukazujúc na § 160 ods. 1 O.s.p.

Výrok o trovách konania vyplýva z § 142 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo. Z uplatnenej sumy 3138,11 eur s príslušenstvom žalobcovi bolo priznaných 2636,89 eur spolu s príslušenstvom. Žalobcov úspech tak predstavoval 84,02% a neúspech 15,98 %. Úspešnejšiemu žalobcovi tak vznikol nárok na náhradu trov konania v rozsahu 68,04% (po odrátaní neúspechu žalobcu od jeho úspechu 84,02- 15,98 = 68,04%). Žalobcovi vznikli trovy konania v súvislosti so zaplateným súdnym poplatkom vo výške 188 eur. Súd preto žalobcovi priznal trovy konania v rozsahu 68,04% zo zaplateného súdneho poplatku za návrh v sume 188 eur (68,04 % zo 188 eur), čo vo finančnom vyjadrení predstavuje čiastku 127,92 eur.

Proti tomuto rozsudku, čo sa týka výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a výroku o umožnení plniť uloženú povinnosť mesačnými splátkami vo výške 50 eur, podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. Nesúhlasil so záverom súdu prvého stupňa o prednosti aplikácie Občianskeho zákonníka na právny vzťah z úverovej zmluvy, ako aj na odstúpenie od tejto zmluvy. Poukázal na to, že kogentné normy Obchodného zákonníka sú zákonnými podmienkami, a teda dodávateľ nemôže vylúčiť aplikáciu Obchodného zákonníka. Ďalej namietal aj to, že súd prvého stupňa priznal žalobcovi úrok z omeškania vo výške 5 %, hoci podľa predpisov účinných k 31.1.2013 bola výška úrokov z omeškania o osem percentuálnych bodov vyššia ako základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu. Pokiaľ ide o priznanie plnenia v splátkach, mal za to, že z odôvodnenia nie je zrejmé, prečo súd prvého stupňa splátky povolil a ako sa dopracoval k ich výške. S poukazom na uvedené navrhol rozsudok v napadnutých častiach zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O. s. p., vec prejednal v súlade s ust. § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že odvolanie žalobcu je neopodstatnené.

V danom prípade odvolateľ tvrdí, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Právnym posúdením je nečinnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav.

Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak súd síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záveroch vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa právneho názoru odvolacieho súdu súd prvého stupňa na zistený skutkový stav použil správny právny predpis, ktorý aj správne interpretoval, pričom zo skutkového stavu vyvodil správne právne závery.

Odvolací súd v podrobnostiach poukazuje na vecné správne právne závery súdu prvého stupňa, ale na ich doplnenie uvádza nasledovné:

Odvolací súd nijako nepopiera argumenty, že úver je absolútnym obchodom a že na úver dopadá tretia časť Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu účastníkov úverovej zmluvy. Predmetná vec sa však týka spotrebiteľského úveru, ktorý je regulovaný osobitnou právnou úpravou. Za spotrebiteľský úver sa považuje akákoľvek odložená platba a samozrejme napriek absolútnemu obchodu sa úver popri inštitútu pôžičky nedá nezahrnúť medzi právne vzťahy označené ako spotrebiteľské úvery, ak ide o vzťah B2C (biznismen - spotrebiteľ). Teda ide o typicky občianskoprávny vzťah. Spotrebiteľský úver je jeden z najfrekvencovanejších občianskoprávných vzťahov.

Je náležité a plne v súlade s princípmi ochrany spotrebiteľa, že v prípade duplicitnej právnej úpravy rovnakých inštitútov (premlčanie, odstúpenie od zmluvy), na tieto vzťahy je dôvodné aplikovať právnu úpravu o občianskych právach a nie podnikateľské právo (porov. rozsudok NS SR vo veci 5MCdo 20/09, rozsudok OS Banská Bystrica vo veci 61Cb 221/09). S účinnosťou zákona č. 150/2004 Z.z. (1.4.2004) došlo k zásadnej zmene spotrebiteľského práva. Nevýhodnejšie zmluvné klauzuly oproti zneniu Občianskeho zákonníka sa dostali do rozporu s novým ustanovením § 54 ods. 1 „spotrebiteľovi sa ani inak nesmie zhoršiť jeho postavenie“.

Ustanovenie § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) je ustanovením lex specialis s dopadom na všetky spotrebiteľské zmluvy, a teda aj na odložené platby v spotrebiteľských vzťahoch vrátane úverov. Odvolací súd sa domnieva, že ak by z pôsobnosti ustanovenia § 54 ods. 1 OZ mali byť vyňaté niektoré typy spotrebiteľských zmlúv, zákonodarca by to explicitne upravil. To platí aj na typy upravené v Obchodnom zákonníku.

Ide pritom o veľmi zásadne nekauzistické ustanovenie zákona („...ani inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie“) sledujúce inter alia vylúčenie dopadu nepriaznivejšieho právneho následku na spotrebiteľa oproti následku, ktorý konkurenčne dopadá na spotrebiteľa podľa „tohto“ zákona. Je logické sa domnievať, že zákonodarca tým rozumel Občiansky zákonník. (porov. dôvodovú správu k § 54 ods. 1 OZ : „(§ 54) Ustanovenie v ods. 1 v súlade so Smernicou vyjadruje kogentnosť úpravy neprijateľných podmienok s tým, že v spotrebiteľských zmluvách nie je možné dojednať také práva alebo povinnosti odchylné od zákonnej úpravy, ktoré by boli v neprospech spotrebiteľa. Neplatné sú také dojednania v spotrebiteľských zmluvách, ktorými by sa spotrebiteľ vzdával tých práv, ktoré mu zákon priznáva alebo dojednať také ustanovenie, ktoré by zhoršili jeho postavenie ako účastníka zmluvy....“.)

Súd prvého stupňa uvedené ustanovenie aplikoval dôsledne a podľa názoru odvolacieho súdu v súlade so zmyslom a cieľom predpokladaným zákonom.

V súvislosti s odvolacou námietkou žalobcu poukazuje odvolací súd na znenie dohodnutej klauzuly o odstúpení (čl. VII. zmluvy o úvere zo dňa 13.11.2012), ktorá predpokladá účinky odstúpenia od zmluvy ku dňu doručenia oznámenia o odstúpení (ex nunc) a zachovanie zmluvných nárokov veriteľa aj po odstúpení od zmluvy.

Podľa Občianskeho zákonníka sa zmluva zrušuje s účinkami od začiatku (ex tunc, § 48 ods. 2), a tým zanikajú práva a povinnosti zo zmluvy. Momentom odstúpenia od zmluvy vznikajú práva a povinnosti z porušenia práva (bezdôvodné obohatenie, náhrada škody). Účastníci zrušenej zmluvy si majú navzájom vrátiť už vykonané plnenia (§ 457 OZ).

Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré zachovávajú právo na plnenie príslušenstva pohľadávky aj napriek zrušeniu zmluvy s účinkami od vzniku zmluvy odstúpením od spotrebiteľskej zmluvy zhoršujú postavenie spotrebiteľa, pretože spotrebiteľa zaväzujú nad rámec povinnosti vzniknutých podľa Občianskeho zákonníka v dôsledku odstúpenia od zmluvy. Akékoľvek rozšírenie záväzkov spotrebiteľa popri vzájomnej reštitučnej povinnosti po zániku zmluvy s účinkami ex tunc postavenie spotrebiteľa zhoršuje. Inými slovami, dôsledky odstúpenia od zmluvy podľa zmluvy dohodnutej medzi účastníkmi konania sú nevýhodnejšie ako dôsledky odstúpenia podľa úpravy v Občianskom zákonníku.

Je potrebné si všímať aj to, že je to práve dodávateľ, ktorý naformuloval zmluvu (štandardná typová zmluva) a rozhodol sa využiť ustanovenia zmluvy o odstúpení, aj keď existujú iné inštitúty súkromného práva, ktoré zmluvu komplexne nerušia s účinkami od momentu jej uzavretia. Preto práva a povinnosti zo zmlúv, ktoré sú koncipované nevýhodnejšie oproti úprave v civilnom kontexte, sú neplatné pre rozhodnutie pre rozpor so zákonom (§ 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Vo vzťahu k námietke žalobcu týkajúcej sa priznania úroku z omeškania vo výške 5 % ročne odvolací súd poukazuje na § 153 O.s.p., v zmysle ktorého môže súd prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi. V danom prípade, ako je zrejmé z podanej žaloby, sa žalobca domáhal zaplatenia istiny s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne dňom nasledujúcim po vrátení neprevzatej zásielky, t.j. od 8.1.2014. Ak teda súd prvého stupňa postupoval v zmysle požiadavky žalobcu, nemožno jeho postup hodnotiť ako nesprávny, porušujúci zásadu rovnosti účastníkov.

Rovnako sa odvolací súd stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, pokiaľ určil, že priznané plnenie je možné vykonať aj v 50 eurových mesačných splátkach pod následkom straty výhody splátok za situácie, ak dôjde k omeškaniu s plnením čo i len jednej zo splátok. Zo súdom vykonaného dokazovania totiž vyplýva, že žalovaný v 2. rade je nezamestnaný, poberá dávku vo výške 320 eur. Pokiaľ ide o žalovanú v 1. rade, jej príjem predstavuje 350 eur mesačne. Žalovaní bývajú v sociálnom byte, za ktorý platia nájom 50 eur, za elektrinu 80 eur, splácajú 2 pôžičky. Takto zistené majetkové pomery odôvodňujú záver o aplikácii § 160 ods. 1 O.s.p..

Odvolací súd z uvedených dôvodov rozsudok s výnimkou výroku, ktorým boli žalovaní v 1. a 2. rade zaviazaní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 2 636,89 eur s 5 % ročným úrokom z omeškania od 8.1.2014 do zaplatenia, ako vecne správny potvrdil, a to vrátane správneho výroku o trovách konania v zmysle zásady pomerného úspechu (§ 219 O.s.p.).

Žalobca v odvolacom konaní úspech nemal a žalovaní si trovy konania neuplatnili, preto im ich náhrada priznaná nebola (§ 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.